

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2024. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.11.25>

УДК 339.5.014

Н. П. Мешко,

д. е. н., професор, завідувачка кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5038-268X>

А. А. Кобченко,

старший викладач кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту,

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5095-6815>

А. Д. Долгова,

бакалавр, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-1559-7987>

СТРАТЕГІЇ ОПТИМІЗАЦІЇ ІМПОРТУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

N. Meshko,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Marketing and International Management, Oles Honchar Dnipro National University

A. Kobchenko,

Senior Lecturer of the Department of Marketing and International Management,

Oles Honchar Dnipro National University

A. Dolhova,

Bachelor, Oles Honchar Dnipro National University

STRATEGIES FOR OPTIMIZING ENTERPRISE IMPORTS IN THE CONDITIONS OF GLOBAL ECONOMIC INSTABILITY

У статті було досліджено вплив глобальної економічної нестабільності на імпорт підприємств, розглянуто основні ризики та перешкоди, з якими стикаються імпортери в умовах сучасного ринку. Було обґрунтовано, що економічні кризи, валютні коливання та торговельні санкції є ключовими зовнішніми факторами, які визначають успішність і стабільність імпортних операцій. У ході дослідження було сформовано стратегії мінімізації ризиків в імпортній діяльності, зокрема, диверсифікацію постачальників, яка передбачає співпрацю з партнерами з різних країн, що дозволяє знизити залежність від одного джерела та зменшити ризики, пов'язані з затримками в постачанні. Було оцінено ефективність використання фінансових інструментів, таких як форвардні контракти та опіони, для хеджування валютних ризиків, що забезпечує стабільність фінансових показників підприємств. Також було розроблено рекомендації щодо формування резервних запасів для забезпечення безперебійності постачання та мінімізації ризиків у разі затримок. У статті було розроблено адаптивну стратегію закупівель для підприємств, яка враховує ринкові коливання та фінансові можливості. Особлива увага приділяється короткостроковим і довгостроковим договорам із постачальниками, що дозволяє підприємствам залишатися гнучкими в умовах ринкової нестабільності.

The article investigated the impact of global economic instability on the import activity of enterprises, considered the main risks and obstacles that importers face in the conditions of the modern market. It has been argued that economic crises, currency fluctuations and trade sanctions are key external factors that determine the success and stability of import operations. As a result of global crises, there was a significant reduction in trade volumes, which led to changes in logistics and financing operations. In addition, significant currency fluctuations can increase the cost of imported goods, which requires the development of effective currency risk hedging strategies to maintain business profitability. In the

course of the study, strategies for minimizing risks in import activities were formed, in particular, diversification of suppliers, which involves cooperation with partners from different countries, which allows to reduce dependence on a single source and reduce risks associated with delays in supply. The effectiveness of using financial instruments, such as forward contracts and options, to hedge currency risks, which ensures the stability of financial indicators of enterprises, was evaluated. Recommendations were also developed for the formation of reserve stocks to ensure uninterrupted supply and minimize risks in the event of delays. The effectiveness of import cost management, including the optimization of logistics processes, the use of intermediary services to simplify customs clearance and the strategy of localizing part of the imported goods, has been substantiated, and such approaches can reduce shipping costs and avoid complications in supply chains. The article developed an adaptive procurement strategy for enterprises that takes into account market fluctuations and financial opportunities. Particular attention is paid to short-term and long-term contracts with suppliers, which allows enterprises to remain flexible in conditions of market volatility. Thus, the implementation of the proposed strategies for the optimization of import activities helps to increase the competitiveness and financial stability of enterprises on the global market.

Ключові слова: *стратегія підприємства, імпортна діяльність, ризики імпорту, адаптивна стратегія закупівель, мінімізація ризиків, менеджмент підприємства.*

Keywords: *enterprise strategy, import activity, import risks, adaptive procurement strategy, risk minimization, enterprise management.*

Вступ та постановка проблеми. Актуальність поточного дослідження є надзвичайно високою в сучасних умовах, коли світова економіка зазнає значних коливань через фінансові кризи, пандемії,

геополітичні конфлікти, зміни валютних курсів та інші глобальні фактори. Імпортна діяльність підприємств, особливо тих, які значною мірою залежать від іноземних постачальників, стає вразливою до зовнішніх економічних потрясінь. Внаслідок цього підприємства стикаються з ризиками збільшення витрат, перериванням ланцюгів постачання, нестабільністю цін та митними обмеженнями, що може призвести до втрат у конкурентоспроможності та зниження рентабельності.

Забезпечення ефективності та стабільності імпортних процесів потребує від підприємств розробки та впровадження адаптивних стратегій, що дозволяють оперативно реагувати на виклики глобального ринку. Оптимізація імпортної діяльності спрямована на зменшення витрат, мінімізацію ризиків і підвищення операційної гнучкості, що є особливо важливим для збереження стійкості бізнесу в умовах невизначеності. Впровадження ефективних підходів до управління імпортними операціями забезпечує підприємствам можливість зберігати стабільність постачання товарів і ресурсів, підвищувати економічну ефективність і підтримувати конкурентні позиції на ринку. Таким чином, дослідження стратегій оптимізації імпортної діяльності підприємства є актуальним і необхідним для формування практичних рекомендацій, спрямованих на збереження і підвищення ефективності бізнесу в умовах глобальної економічної нестабільності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Література, присвячена цій темі, охоплює широкий спектр питань, починаючи з аналізу ризиків та методів їх мінімізації і закінчуючи оптимізацією ланцюгів постачання. Сучасні дослідження пропонують різні підходи до мінімізації ризиків у зовнішньоекономічній діяльності підприємств, включаючи диверсифікацію постачальників, хеджування валютних ризиків та створення резервних запасів. Наприклад, дослідження Балюк Ю. [1], підкреслюють важливість диверсифікації постачальників для мінімізації залежності від одного ринку та забезпечення безперебійності постачання. Згідно з їх дослідженням,

використання різних постачальників з різних країн дозволяє підприємствам більш ефективно протистояти кризовим ситуаціям на ринку.

Значна частина досліджень зосереджена на оптимізації логістичних процесів як засобі зниження витрат на імпорт та підвищення ефективності операцій, так робота Малярець Л., Денисюк О., Куліков О., Фат'янов Д. [2], підкреслює важливість вибору оптимальних логістичних маршрутів та альтернативних транспортних засобів, що дозволяє мінімізувати витрати та уникнути затримок. В умовах нестабільності на ринку, автори рекомендують підприємствам активно використовувати комбіновані перевезення, що дозволяє підвищити гнучкість і знизити ризики, пов'язані з логістикою. Дослідження Болдовська К. [3], підкреслює необхідність регулярної оцінки потреб підприємства і гнучкого управління закупівлями, авторка зазначає, що адаптація обсягів закупівель допомагає підприємствам знижувати витрати в періоди нестабільності на ринку, забезпечуючи при цьому стабільність постачання.

Значна кількість сучасних досліджень присвячена використанню цифрових технологій для оптимізації імпортової діяльності. Наприклад, дослідження Перерва І., Єдинак В. [4] виділяє роль автоматизації процесів в управлінні ланцюгами постачання. Завдяки цифровізації та використанню аналітики даних підприємства можуть покращити прогнозування потреб, відстеження постачань і оптимізацію замовлень. Зокрема, дослідження Бондаренко Л., Леськів Г., Кириченко О., Скотний П., Гарбузюк В. [5] зосереджується на зниженні витрат на імпорт шляхом використання стратегій локалізації. Підприємства можуть знизити залежність від імпорту через часткову локалізацію виробництва, що сприяє зниженню транспортних витрат та витрат на митне оформлення.

Огляд наукових літературних джерел свідчить про те, що оптимізація імпортової діяльності підприємства в умовах глобальної економічної нестабільності вимагає комплексного підходу, який включає мінімізацію ризиків, оптимізацію логістичних процесів, адаптацію обсягів і графіків

закупівель, а також використання цифрових технологій. Це питання потребує подальших досліджень з метою адаптації вже існуючих стратегій до конкретних ринкових умов, а також розробки нових інноваційних підходів для забезпечення стійкості підприємств в умовах зростаючої невизначеності на ринку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження факторних складових цифровізації глобальної економіки та макроекономічних систем країн світу, а також аналіз їхнього впливу на розвиток економічних процесів у різних країнах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Імпортна діяльність підприємств у сучасному світі значною мірою залежить від стабільності глобальної економіки. Будь-які зовнішні економічні потрясіння та коливання відображаються на ефективності операцій, створюючи ризики та перешкоди для бізнесу.

Економічні кризи – це один із головних чинників глобальної нестабільності, що має прямий вплив на імпорту діяльність підприємств. Під час криз знижується платоспроможність країн-партнерів, зростають кредитні ризики, а попит на імпортовані товари може різко знижуватися. Наприклад, криза 2008 року та глобальна пандемія COVID-19 викликали суттєві скорочення обсягів торгівлі, зміни в логістиці та фінансуванні операцій, змушуючи підприємства переглядати свої бізнес-моделі та стратегічні плани.

Колівання валютних курсів є важливим фактором, що впливає на вартість імпортованих товарів та, відповідно, на рентабельність імпортової діяльності підприємства. Значні коливання можуть призводити до зростання витрат на закупівлі, що вимагає від підприємств розробки механізмів хеджування валютних ризиків. Для підприємств, які закупають товари в іноземній валюті, зростання курсу національної валюти може підвищити вартість імпорту і призвести до втрат або необхідності підвищення цін для кінцевих споживачів.

Торговельні санкції є інструментом політичного впливу, що обмежує можливості імпорту товарів з певних країн або регіонів. Санкції можуть впливати на вибір постачальників, доступність продукції та загальні витрати на імпорт. Наприклад, санкції проти росії внаслідок геополітичних конфліктів та її військової агресії обмежили доступ багатьох підприємств до ринку цієї країни, змусили їх шукати нових постачальників та переорієнтовувати свої ланцюги постачання, що іноді є дорогим і трудомістким процесом [6, с. 367].

Глобальні економічні коливання впливають на зміну цін на імпортовані товари. Ціни можуть підвищуватися через скорочення пропозиції на ринку або збільшення попиту на певні ресурси, наприклад, під час кризових періодів. Нестабільність цін значно ускладнює процес планування бюджету, що може вплинути на здатність підприємства закуповувати необхідні ресурси або товари, необхідні для виробництва або продажу. Нестабільність у міжнародних відносинах, зміни в політиці держав, природні катаклізми та інші форс-мажорні обставини можуть спричинити проблеми з постачанням імпортованих товарів. Проблеми з постачанням також можуть бути пов'язані з нестачею транспортних засобів, збоєм у роботі логістичних мереж, закриттям портів і кордонів, що особливо стало помітним під час пандемії COVID-19. Ці фактори можуть викликати значні затримки в постачанні та, як наслідок, проблеми з виконанням зобов'язань перед клієнтами та партнерами. Митне оформлення є обов'язковим етапом імпортової діяльності, і будь-які затримки на цьому етапі можуть спричинити збільшення термінів постачання та додаткові витрати. Затримки можуть виникати через зміну митних правил, збільшення обсягів імпортованих товарів, недостатню підготовку документів або ускладнення у зв'язку з геополітичними змінами, що в подальшому створює додаткові витрати для підприємств, що змушує їх переглядати свої логістичні стратегії та залучати посередників для прискорення процесу. Імпортні операції піддаються впливу зовнішніх

факторів, таких як валютні коливання, нестабільність постачань і затримки, що зумовлює необхідність розробки стратегій мінімізації ризиків [7, с. 123].

Диверсифікація постачальників є одним з основних підходів до мінімізації ризиків у імпортній діяльності, що полягає у співпраці з кількома партнерами в різних країнах, що забезпечує підприємству можливість знизити залежність від одного конкретного постачальника та уникнути проблем, пов'язаних із його нестабільністю. Так, якщо один з постачальників стикається з локальною кризою або перешкодами в доставці, підприємство може оперативно переключитися на інших партнерів, що дозволяє забезпечити безперебійність ланцюга постачань.

Співпраця з постачальниками з різних регіонів також дозволяє знизити ризики, пов'язані з геополітичними конфліктами, змінами в митному регулюванні та іншими форс-мажорними обставинами. У сучасному глобалізованому світі багато підприємств застосовують цю стратегію для підвищення стабільності свого бізнесу та оптимізації процесів постачання, проте диверсифікація постачальників потребує ретельного планування, оцінки надійності кожного з партнерів і можливих витрат на адаптацію процесів до умов роботи з різними постачальниками.

Валютні коливання є значним ризиком для підприємств, які здійснюють імпортні операції, оскільки вони можуть безпосередньо впливати на вартість імпортованих товарів і загальну рентабельність бізнесу. Хеджування валютних ризиків передбачає використання фінансових інструментів, таких як форвардні контракти, валютні опціони та ф'ючерси, що дозволяють зафіксувати курс обміну та уникнути негативного впливу коливань [8, с. 131].

Форвардні контракти, наприклад, дають можливість підприємству встановити фіксовану ціну на імпортний товар, яка буде дійсною на певну дату в майбутньому, що дозволяє знизити ризик втрат, що виникають через несприятливі зміни валютних курсів. Валютні опціони та ф'ючерси, у свою чергу, дозволяють підприємству застрахуватися від потенційних збитків та

забезпечити прогнозованість фінансових витрат на імпортні операції. Хеджування валютних ризиків вимагає професійного підходу та знань у галузі фінансів, оскільки ці інструменти пов'язані з певними витратами та можуть бути складними у використанні, але для підприємств-імпортерів, власне саме ефективне управління валютними ризиками дозволяє стабілізувати фінансові показники та уникнути раптових збитків.

Створення резервних запасів є ще однією ефективною стратегією мінімізації ризиків у імпортній діяльності. Підприємства, які підтримують стратегічний запас товарів, можуть забезпечити безперервність постачання навіть у разі затримок або перебоїв у доставці і наявність таких запасів дає змогу компанії уникнути дефіциту продукції на ринку та зберегти стабільність обслуговування клієнтів.

Резервні запаси є особливо важливими для підприємств, які працюють у галузях з високим рівнем залежності від імпортованих компонентів або матеріалів. Можемо констатувати, що виробники електроніки, що імпортують комплектуючі з інших країн, можуть уникнути зупинки виробництва у випадку тимчасових проблем з постачанням завдяки створенню резервних запасів [9, с. 166]. В той самий час, створення запасів також пов'язане з певними витратами, зокрема витратами на зберігання та управління запасами, що необхідно враховувати при плануванні імпортної діяльності (табл. 1).

Кожна з цих стратегій вимагає ретельного планування та адаптації до специфіки бізнесу, проте їх поєднання може забезпечити підприємству значні переваги в умовах постійно змінюваного ринкового середовища. Використання таких підходів дозволяє зменшити залежність від зовнішніх чинників, стабілізувати фінансові показники та зберегти конкурентоспроможність на міжнародному ринку.

Таблиця 1. Стратегії мінімізації ризиків у імпортній діяльності підприємства*

Вид стратегії мінімізації ризиків	Провідна особливість стратегії	Вплив на діяльність підприємства	Можливість реалізації для підприємства	Визначальна перевага
1. Диверсифікація постачальників	Співпраця з постачальниками в різних країнах	Зменшення залежності від одного постачальника	Висока, за умови ретельного планування	Гнучкість у виборі постачальників
2. Хеджування валютних ризиків	Використання форвардних контрактів та валютних опціонів	Стабілізація фінансових показників	Висока для великих підприємств з доступом до фінансових інструментів	Захист від валютних коливань
3. Створення резервних запасів	Формування стратегічного запасу товарів	Забезпечення безперебійності постачання	Вимагає додаткових витрат на зберігання	Забезпечення стабільності постачання
4. Автоматизація процесів	Впровадження програмного забезпечення для управління ланцюгом поставок	Зниження операційних витрат та підвищення точності	Середня, залежить від обсягів діяльності	Підвищення ефективності операцій
5. Страхування товарів	Застосування страхових інструментів для зниження ризику втрати товару	Зменшення фінансових втрат у разі пошкодження або втрати	Висока для підприємств з високою вартістю товару	Зниження фінансових ризиків
6. Контроль якості на кожному етапі постачання	Перевірка товару на всіх етапах доставки	Підвищення надійності імпортованих товарів	Середня, залежить від вимог до якості	Покращення якості кінцевого продукту

* сформовано авторами за даними [1, 10]

Одним із провідних аспектів управління витратами є оптимізація логістики, яка включає вибір маршрутів, транспорту та методів доставки. Підприємства, що займаються імпортною діяльністю, стикаються з високими витратами на перевезення, які можуть суттєво знижувати загальну рентабельність. Зниження витрат на логістику може бути досягнуто завдяки пошуку альтернативних маршрутів, що дозволяє обійти дорогі або переповнені логістичні вузли, а також застосуванню різних видів транспорту.

У випадках, коли доставка морським транспортом займає надто багато часу, підприємство може розглянути комбінований транспорт, що включає авіаційні перевезення для скорочення термінів доставки. Крім того, використання перевантажувальних центрів у портах та перевалочних пунктах дозволяє зменшити витрати на транспортування, а також уникнути ризиків затримки через перевантаження портів. Така оптимізація логістичних процесів дозволяє знизити загальні витрати на транспортування та підвищити ефективність постачань [11, с. 54].

Посередницькі послуги у вигляді логістичних компаній надають підприємствам можливість передати частину функцій з митного оформлення та перевезення професійним посередникам, що дає можливість знизити витрати на операційні процеси та підвищити ефективність імпортової діяльності. Логістичні компанії мають досвід і знання у сфері митного оформлення, що дає змогу скоротити терміни оформлення, зменшити ризики затримок та уникнути додаткових витрат через помилки в документації. Співпраця з логістичними компаніями також надає підприємствам доступ до вигідних тарифів на послуги перевезення завдяки великим обсягам вантажоперевезень, що здійснюються цими компаніями. Більше того, логістичні компанії можуть надавати комплексні послуги, включаючи страхування вантажу, управління запасами та моніторинг усіх етапів доставки. Завдяки цьому підприємство може зосередитися на своїй основній діяльності, передавши функції імпортової логістики професіоналам.

Локалізація імпортованих товарів є ефективним підходом до зменшення витрат на імпорт, який передбачає перенесення частини виробничих процесів на місцевий рівень, і потім відбувається скорочення витрат на доставку, зменшити залежність від імпорту та стабілізувати витрати у довгостроковій перспективі. Підприємства можуть локалізувати виробництво частини товарів або комплектуючих, які раніше імпортувалися, що значно знижує залежність від коливань валютного курсу та митних зборів. Наприклад, компанії з виробництва електроніки, які імпортують

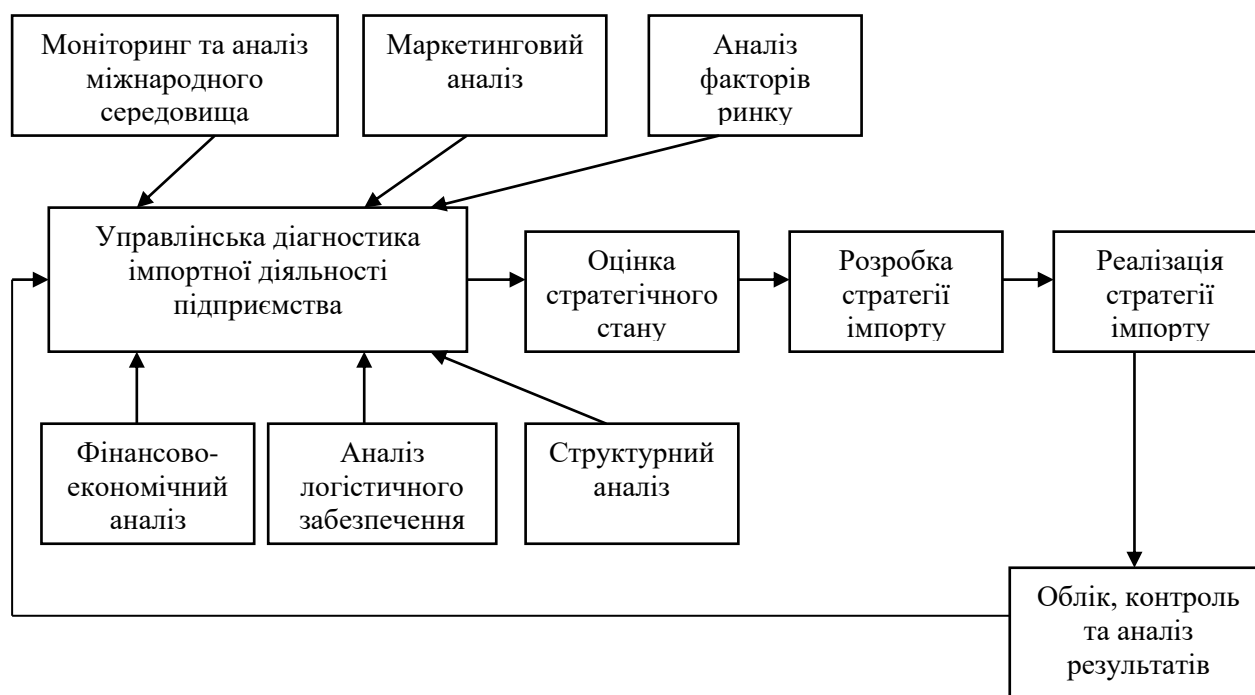
компоненти, можуть налагодити складання кінцевих продуктів на місцевих заводах, замість імпорту вже зібраної продукції, що створює умови для зниження витрат на митне оформлення та транспортування, а також забезпечити гнучкість у виробничих процесах. Локалізація є особливо вигідною для підприємств, що працюють на ринках з високими імпортними митами, оскільки вона дозволяє знизити витрати та підвищити конкурентоспроможність продукції на місцевому ринку [12, с. 99].

Реалізація стратегії оптимізації імпоротної діяльності підприємства є ключовим завданням для забезпечення ефективного функціонування в умовах глобальної економічної нестабільності. Для успішного виконання цього завдання підприємству потрібна комплексна модель, яка поєднує основні підходи до мінімізації витрат, управління ризиками та покращення логістичних процесів. Першим етапом моделі є детальне визначення потреб підприємства в імпортних товарах та прогнозування попиту на основі ринкових тенденцій. Для цього використовуються аналітичні інструменти, які дозволяють оцінити сезонні коливання, зміну попиту та економічні умови, що впливають на імпорт і саме цей етап дає змогу точно планувати обсяги закупівель, оптимізувати запаси та зменшуючи витрати на зберігання (рис. 1.) [12].

Значна частина витрат на імпортну діяльність пов'язана з валютними коливаннями. Модель оптимізації передбачає використання фінансових інструментів, таких як форвардні контракти та валютні опціони, для захисту від валютних ризиків, що формує для підприємства організаційну можливість фіксувати вигідні курси, планувати витрати та уникати втрат через непередбачувані коливання валют.

Для ефективної реалізації стратегії оптимізації імпоротної діяльності необхідно зосередитись на логістиці. Пошук оптимальних маршрутів доставки, використання комбінованих транспортних засобів та залучення логістичних компаній дозволяє знизити витрати на перевезення та прискорити поставки. Окрім того, сучасні логістичні технології, як-от

відстеження реального часу, забезпечують ефективний контроль за кожним етапом доставки.

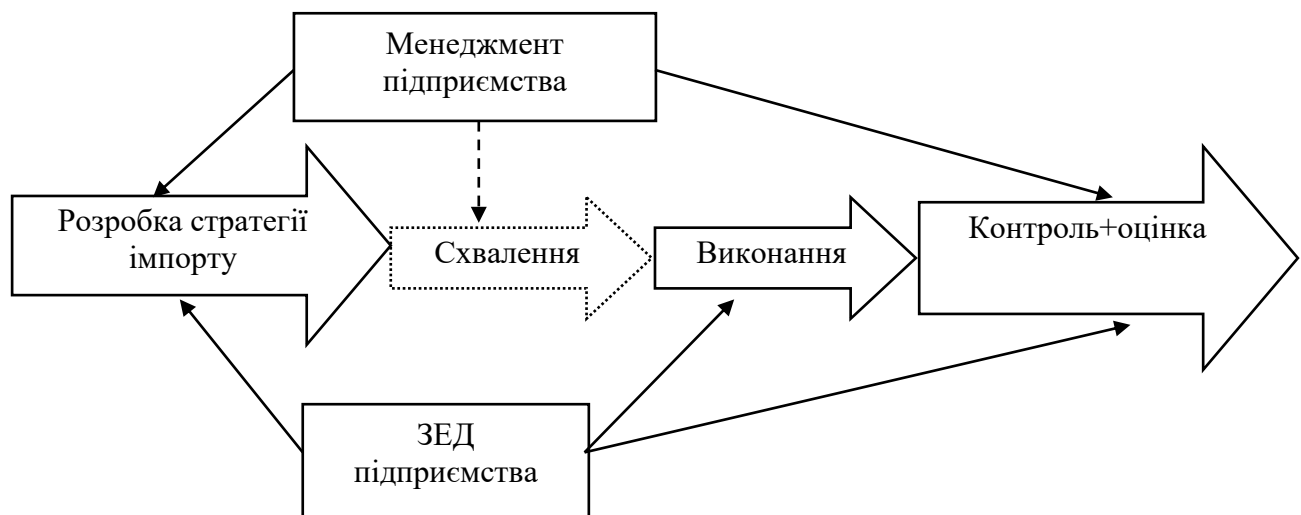

Рис. 1. Модель реалізації стратегії оптимізації імпортової діяльності підприємства

* розроблено авторами

Розробка адаптивної стратегії закупівель є ключовою для підприємств, що прагнуть зберегти стабільність і рентабельність в умовах постійно мінливого ринку. У сучасному світі, де економічні умови змінюються швидко та непередбачувано, закупівлі стають важливою складовою адаптивного менеджменту (рис. 2).

Ефективне управління закупівлями починається з детальної оцінки потреб підприємства, яка враховує як внутрішні потреби, так і зовнішні ринкові умови. У сучасних умовах мінливого ринку важливо, щоб підприємство регулярно переглядало свої потреби в залежності від змін попиту на продукцію, технологічних нововведень і доступності ресурсів. Це дозволяє уникнути надлишкових запасів і зменшити ризики, пов'язані з утриманням великої кількості матеріалів або товарів.

Рис. 2. Управлінські складові виконання етапів оптимізації імпортої діяльності підприємства

* розроблено авторами

Для досягнення цієї мети підприємства використовують аналітичні методи прогнозування, які дозволяють оцінити тенденції на ринку та визначити оптимальний обсяг закупівель. Наприклад, аналіз історичних даних про попит і сезонні коливання дає змогу підприємству точніше планувати свої потреби. В умовах ринкової нестабільності, що спричиняється економічними кризами чи геополітичними подіями, оцінка потреб стає ще більш значущою, оскільки вона дозволяє швидко реагувати на зміни та уникнути невиправданих витрат [14, с. 112].

Наступний важливий аспект адаптивної стратегії закупівель – це гнучке управління обсягами та графіками імпорту залежно від поточних ринкових умов і фінансових можливостей підприємства. В умовах нестабільної економіки важливо швидко адаптувати обсяги закупівель, щоб уникнути надмірних витрат і забезпечити стабільне фінансування операцій. Зниження обсягів закупівель під час зниження попиту та збільшення їх у період пікового сезону допомагає уникнути дефіциту товарів і втрат від недопродажів. Графіки імпорту також мають бути адаптованими до змін на ринку. Наприклад, якщо на ринку виникають передумови для зниження цін на певні товари чи матеріали, підприємство може відкласти закупівлі до

більш сприятливого моменту. Водночас, якщо існує ризик дефіциту, варто пришвидшити графік закупівель [15, с. 252]. Такий підхід дозволяє зменшити витрати на закупівлі та оптимізувати фінансові потоки підприємства.

Управління договорами з постачальниками є ключовим інструментом для реалізації адаптивної стратегії закупівель. Умови ринку можуть впливати на те, чи варто підприємству укласти короткострокові чи довгострокові контракти. Короткострокові договори є вигідними в умовах високої ринкової нестабільності, оскільки вони дозволяють уникнути зобов'язань на тривалій термін і дають змогу швидко змінювати постачальників або умови закупівлі.

Довгострокові контракти, навпаки, забезпечують стабільність постачання та можуть передбачати знижки на великі обсяги закупівель. Укладання довгострокових договорів є доцільним у випадках, коли ринок є відносно стабільним або коли ціни на певні товари чи ресурси зростають. Довгострокові договори можуть бути особливо корисними для підприємств, які значною мірою залежать від імпорту матеріалів або комплектуючих, оскільки вони гарантують стабільність постачання і дозволяють знизити ризики раптового зростання цін (табл. 2).

Таблиця 2. Форалізація використання адаптивні стратегій закупівель в імпортній діяльності підприємства*

Особливість стратегії адаптації	Очікуваний економічний ефект	Значення для розвитку підприємства	Умови покращення імпоротної діяльності
1. Оцінка потреб підприємства	Зниження ризиків надлишкових запасів	Раціоналізація запасів та ресурсів	Регулярний аналіз попиту і ринку
2. Адаптація обсягів закупівель	Оптимізація витрат на закупівлю	Фінансова стабільність	Оцінка змін попиту і ринку
3. Гнучкі графіки імпорту	Зниження витрат через гнучкі поставки	Покращення оборотності активів	Аналіз цінових трендів
4. Короткострокові договори з постачальниками	Можливість швидко реагувати на зміни	Гнучкість у реагуванні на ринкові зміни	Співпраця з різними постачальниками
5. Довгострокові договори з постачальниками	Стабільність постачання та знижки на обсяги	Зниження залежності від ринкових коливань	Оцінка стабільності ринку та надійності постачальника

* розроблено авторами

Запровадження таких підходів дозволяє підприємству підвищити свою конкурентоспроможність, зберігаючи фінансову стійкість навіть у несприятливих економічних умовах і в сучасних реаліях гнучкість та адаптивність у закупівельній діяльності стають визначальними чинниками успіху для будь-якого підприємства.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Було оцінено основні ризики та перешкоди для імпортерів, такі як зміни цін на товари, проблеми з постачанням та затримки у митному оформленні. Результати дослідження підтвердили, що зміни у цінах на імпортовані товари можуть значно впливати на собівартість продукції та загальну рентабельність, тоді як перебої у постачанні можуть створювати загрозу для стабільності роботи підприємства, а затримки у митному оформленні – до збільшення часу на доставку та зростання витрат. Було сформовано стратегію локалізації імпортованих товарів, що передбачає часткове перенесення виробництва на місцевий рівень для зниження залежності від імпорту та зменшення транспортних витрат. Результати дослідження показали, що така стратегія дозволяє підприємствам підвищити ефективність логістичних процесів та знизити вплив зовнішніх економічних факторів на діяльність.

Було сформовано рекомендації щодо адаптації обсягів та графіків імпорту залежно від ситуації на ринку і фінансових можливостей підприємства, що дозволяє забезпечити гнучкість в управлінні запасами і витратами на закупівлі, що надає можливості підприємству швидко реагувати на зміни попиту та уникати надмірних витрат під час нестабільності. Запропоновано модель реалізації стратегії оптимізації імпортової діяльності підприємства передбачає комплексний підхід до управління ресурсами, ланцюгом постачання, фінансовими ризиками та логістикою. Завдяки поєднанню аналітичних інструментів, гнучких договорів і цифрових технологій підприємства можуть значно знизити ризики, підвищити ефективність імпортних процесів і забезпечити конкурентоспроможність в умовах глобальної нестабільності.

Література

1. Балюк Ю. Методичне забезпечення формування стратегії розвитку експортно-імпоротної діяльності підприємств. *Journal of Strategic Economic Research*. 2024. С. 38-49. 10.30857/2786-5398.2023.6.4.
2. Малярець Л. М., Денисюк О. В., Куліков О. П., Фат'янов Д. В. Стратегія ефективності використання експортно-імпортного потенціалу. *Проблеми економіки* № 1 (55), 2023. С. 49-57. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-49-57>
3. Болдовська К. П. Особливості та складові облікового забезпечення міжнародних операцій суб'єктів господарювання. *Економіка та суспільство*. 2022. №35. URL:<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1100/1057> (дата звернення 04.11.2024).
4. Перерва І. О., Єдинак В. Ю. Стратегічне управління підприємством як основний інструмент в руках сучасного керівника. *Innovation and Sustainability*. 2022. Випуск № 3. С. 159–164. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.3.159.164>
5. Бондаренко Л., Леськів Г., Кириченко О., Скотний П., Гарбузюк В. Стратегічне планування розвитку торгівлі в рамках забезпечення економічної безпеки. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2023. №4(51). С. 358–367. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4125>.
6. Alimova S. A., Khalilova M. N. State management of foreign economic activity of enterprises. *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*. 2022. No. 10 (10). pp. 364–369.
7. Бушовська Л. Б., Поплавська О. В., Ядуха С. Й. Формування механізму управління експортно-імпортними операціями в системі забезпечення економічної безпеки підприємств. *Innovation and Sustainability*. № 4. 2022. С. 119-128
8. Гусенко О. С., Козлов О. А. Методи аналізу ефективності імпоротної діяльності підприємств оптової та роздрібної торгівлі. VII

International Scientific and Practical Conference «Innovative trends in science, practice and education». 22–25 лютого 2022 року, Мюнхен, Німеччина. 2022. С. 127–133. URL: <https://isg-konf.com/innovative-trends-in-science-practice-and-education/> (дата звернення 04.11.2024).

9. Ганін В. І., Борох С. В. Стратегічні аспекти управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства. Економічний аналіз. 2018. Т. 28. № 3. С. 162–169.

10. Залуцька Х. Я., Гнат І. А. Особливості стратегічного потенціалу як основи системи стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємства. Бізнес Інформ. 2023. № 10. С. 353-358. URL: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001458716>

11. Волкова І.А., Гірчук І.В. Методика аналізу експортно- імпорتنих операцій в діяльності підприємств. Вісник ЖДТУ. 2019. № 3 (53). С. 53–55.

12. Шереметинська О. В., Варфоломєєва Ю. Р. Оцінка ефективності імпорتنих операцій підприємств. Причорноморські економічні студії. 2017. Вип. 24. С. 97–100.

13. Оліховський В. Етапи аналізування імпортової діяльності. Економіка та суспільство. 2023. №(58). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-35>.

14. Шульга А.О. Напрями удосконалення системи стратегічного управління розвитком маркетингової діяльності підприємства. Підприємництво та інновації. 2022. № 25. С. 110–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/25.18>.

15. Pakhucha Elina, Vynohradenko Serhii, Babko Natalia, Bilousko, Tamila Bilousko, Roman Azizov. Strategic Analysis of Export Activities of Enterprises to Ensure Sustainable Development. European Journal of Sustainable Development. 2021. No 10. Pp. 251-270. [10.14207/ejsd.2021.v10n4p251](https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n4p251).

References

1. Balyuk, Y. (2024), “Methodical support for the formation of a strategy for the development of export-import activities of enterprises”, *Journal of Strategic Economic Research*, pp. 38-49. 10.30857/2786-5398.2023.6.4.
2. Malyarets', L. M., Denisyuk, O. V., Kulikov, O. P. and Fatyanov, D. (2023), “Strategy of efficiency of use of export-import potential”, *Problems of economics*, vol. 1, (55), pp. 49-57. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-1-49-57>.
3. Boldovska, K. P. (2022), “Peculiarities and components of accounting support of international operations of economic entities”, *Ekonomika ta suspilstvo*. vol. 35. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1100/1057> (Accessed 05 Nov 2024).
4. Pererva, I. O. and Yedynak, V. Yu. (2022), “Strategic management of an enterprise as the main tool in the hands of a modern manager” *Innovation and Sustainability*, Vol. 3, pp. 159–164. DOI: <https://doi.org/10.31649/ins.2022.3.159.164>.
5. Bondarenko, L., Leskiv, G., Kyrychenko, O., Skotny, P., & Garbuzyuk, V. (2023), “Strategic planning of trade development within the framework of ensuring economic security”. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4(51), pp. 358–367. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.4.51.2023.4125>.
6. Alimova, S. A. and Khalilova, M. N. (2022), “State management of foreign economic activity of enterprises”, *Galaxy International Interdisciplinary Research Journal*, vol. 10 (10), pp. 364–369.
7. Bushovska, L. B., Poplavska, O. V. and Yadukha, S. Y. (2022), “Formation of a mechanism for managing export-import operations in the system of ensuring the economic security of enterprises”, *Innovation and Sustainability*, vol. 4. pp. 119-128.

8. Husenko, O. S. and Kozlov, O. (2022), "Methods of analyzing the effectiveness of import activity of wholesale and retail trade enterprises", VII International Scientific and Practical Conference "Innovative trends in science, practice and education", February 22-25, Munich, Germany, pp. 127–133. available at: <https://isg-konf.com/innovative-trends-in-science-practice-and-education/> (Accessed 05 Nov 2024).
9. Hanin, V. I., and Borokh, S. V. (2018), "Strategic Aspects of the Management of Foreign and Economic Activity of the Enterprise", *Ekonomichnyi analiz*, vol. 28, no. 3, pp. 162-169.
10. Zalutska, H. Ya. and Hnat, I. A. (2023), "Peculiarities of strategic potential as the basis of the system of strategic management of the enterprise's competitiveness", *Business Inform*, vol. 10, pp. 353-358. available at: <http://jnas.nbuiv.gov.ua/article/UJRN-0001458716>. (Accessed 05 Nov 2024).
11. Volkova, I. A. and Hirchuk, I. V. (2019), "Methods of analysis of export-import operations in the enterprises` activities", *Visnyk ZhDTU*, vol. 3 (53), pp. 53–55.
12. Sheremetynska, O. V. and Varfolomeeva, Yu. R. (2017), "Evaluation of the efficiency of import operations of enterprises", *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 24, pp. 97–100.
13. Olikhovskiy, V. (2023), "Stages of analysis of import activities", *Economy and society*, vol. (58). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-35>.
14. Shulha, A.O. (2022), "Directions for improving the system of strategic management of the development of marketing activities of the enterprise", *Pidpriemnytstvo ta innovatsii*, vol. 25, pp. 110–113. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/25.18>.
15. Pakhucha, E. Vynohradenko, S. Babko, N. Bilousko, T. Bilousko, R. & Azizov, O. (2021), "Strategic Analysis of Export Activities of Enterprises to Ensure Sustainable Development", *European Journal of Sustainable Development*, vol. 10, pp. 251-270. [10.14207/ejsd.2021.v10n4p251](https://doi.org/10.14207/ejsd.2021.v10n4p251).

Стаття надійшла до редакції 15.11.2024 р.